

URZĘDNIK PRAWNIK

w połą-
czeniu
z

PRAWNIKiem

Wychodzi
10. i 25. każdego miesiąca.

Prenumerata
miejscowa i zamiejscowa
wynosi:

rocznie 5 zł — ct.
półrocznie 2 „ 10 „
kwartalnie 1 „ 25 „
miesięcznie — „ 45 „

Reklamacja nieopieczowana wolna są
od opłaty pocztowej.

DWUTYGODNIK

poświęcony sprawom Urzędników wszelkich zawodów.

Redakcja
i administracja
we Lwowie

ulica Teatralna liczbą 9.

Ogłoszenia

jednorazowe przyjmują się za opła-
tą 6 centów, kilkorazowe za opłatą
5 centów od wiersza drobnym
drukem.

Treść: Od Administracji. — Przegląd miesięczny. — Sądownictwo (Praktyka sądowa [Do §. 19. k. c. — Zasady orzeczeń najw. Tryb. sąd.]. — Sprawy tabularne [Zakładanie ksiąg gruntowych w Galicji. — Praktyka tabularna. — Zasady orzeczeń najw. Tryb. sąd.]. — Administracja [Język urzędowy u naszych władz skarbowych. — Normalja administracyjne [Sprawy zdrowotne. C. d.]. — Praktyka administracyjna. [Zasady orzeczeń władz central. — Orzeczenie Tryb. adminst.]. — Sprawy poczt i telegr. (Instrukcja dla dyrekcji poczt i tel.). — Stowarzyszenia (Tow. prawnicze w Kossowie. — Wiadomości potoczne (Nowe państwo Kongo. — Rozmaite żony.) — Wiadomości urzęd. (Opróżnione posady. — Mianowania. — Wyszczególnienia). Ogłoszenia prywatne.

O d c i n e k: Opieka prawna w Austrii dla zabytków sztuki i pomników historycznych.

OD ADMINISTRACJI.

Z dzisiejszym numerem zaczął się II. kwartał prenumeraty. Prosimy o rychłe jej odnowienie i zarazem o nadesłanie zaległości z poprzednich kwartałów.

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY

Lwów 9. Kwietnia 1885 r.

(Rada państwa i jej zamknięcie. — De mortuis nil nisi bene. — Nasza delegacja. — Regulacja rzek. — Après nous le déluge. — Język urzędowy).

Rada państwa skończyła już tedy swój żywot sześćoletni, a odbędzie się jeszcze li tylko jej uroczysty pogrzeb, jej zamknięcie mową od Tronu, jak głoszą, około 20 b. m. — De mortuis nil nisi bene — a gdy tego dobrego tak bardzo, bardzo mało, to i my wolimy rozpamiętywanie jej żywota pozostawić na później, by nie mącić uroczystej chwili pogrzebu. To też dziś tylko zaznaczamy, że niezwołanie jej teraz na dalszą, jak głoszą, no, dwutygodniową sesję, nastąpiło rzeczywiście z tego powodu, któregośmy się już w przegl. mies. z 9 lutego r. b. (N. 3) domniemywali, zwłaszcza, że rozpręczenie, jakie się na ostatnich posiedzeniach przedsięwziętych w łonie prawicy ujawniło, nie mogło być dla rządu bodźcem do przedłużenia tego smutnego widowiska, do dodawania opozycji materiału agitacyjnego dla przyszłych wyborów; zwłaszcza dalej, że okazało się, iż uchwalenie noweli cłowej, dla której głównie sesja poświęcona odbyć się miała, nie jest dla rządu tak bardzo naglącem,

gdy wprowadzenie ceł podwyższonych we Francji i w Niemczech, którym projektowana nowela cłowa przeciwdziałać miała, prawdopodobnie nie tak prędko jeszcze nastąpi.

Ze wskutek tego upadła także tak piekająca dla naszego kraju sprawa regulacji rzek, to oczywiście nie mogło zaważyć na szali postanowień rządu; gdy delegacja nasza pomimo swego tak sławionego stanowiska dominującego, zgodnie ze swą w tem całym sześciolciu ujawnioną taktyką, nierobienia trudności rządowi nam sprzyjającemu, nie uważała za stosowne, czy też za możebne, zmanifestować się stanowczem w tym kierunku wystąpieniem. A jednak zdawałoby się nam, iż zasługi, jakie w ciągu tego sześciolcia dla rządu położyła, a które tak dobitnie zakończyła stanowiskiem, jakie wbrew życzeniu i intencjom swych wyborców zajęła w kwestji przywileju kolei północnej, mogłyby były uprawnić i spowodować ją do takiego wystąpienia, iżby po tyłu zawiedzionych nadziejach kraju, zdołała przynajmniej usunąć odeń grożące mu widmo zalewu i zupełnego zniszczenia, a przynajmniej ze skromnym w tym względzie zadatkiem stanąć przed swymi wyborcami. — Après nous le déluge! — hasło to nacechuje podobno nie tylko w przenośnem ale i w dosłownem znaczeniu to sześciolcie jej działalności. —

W właściwej rubryce podajemy okólnik prezydium krajowej dyrekcji skarbu o języku urzędowym. Jakkolwiek smutna to rzecz, że okazała się jeszcze potrzeba takiego okólnika, to znów wszelkie wyrazić musimy uznanie dla władzy, że go

wydała, gdy się okazała jego potrzeba. Nie wątpimy też, że będzie także czuwała nad należytem jego wykonaniem. —

SĄDOWNICTWO.

Praktyka sądowa.

Zabranie rzeczy ruchomej w zamiarze uzyskania zastawu na dług nie jest takim czynem naruszenia posiadania, któryby w drodze prowizorjalnej u sądu miał być traktowanym lecz czynem pomocy własnej i jako taki ulega rozstrzygnięciu władz politycznych. (§. 19. kod. cyw.)

H. Z. zaskarżył Szymona i Bine A. o naruszenie w posiadaniu jednej pary butów. Sąd miej. deleg. pow. w Rzeszowie oddalił powodów z żądaniem utrzymania ich w posiadaniu wzmiankowanej pary butów i zarządził odstąpienie aktów c. k. Starostwu do ukarania podsądnych za samowładną grabież.

Sąd krajowy wyższy w Krakowie zmienił orzeczenie Sądu miejsko powiatowego, uznał pozwanych winnymi zaskarzonego naruszenia posiadania i skazał ich na zwrot kosztów sporu.

Sąd Najwyższy uwzględnił jednak rekurs rewizyjny; zmienił orzeczenie c. k. Sądu krajowego wyższego i przywrócił moc obowiązującą końcowemu orzeczeniu Sądu miejsko delegowanego; albowiem czyn pozwanych zaskarzony jako naruszenie posiadania nie został wykonany z chęcią nabycia posiadania spornych butów, lub zaprzeczenia powodowi prawa ich posiadania, lecz jedynie w zamiarze uzyskania zastawu na dług w kwocie 5 złr., w obec czego rozchodzi się tutaj o samowolny czyn pomocy własnej, względem którego rozstrzygnięcie władzom politycznym według §. 19. kod. cyw. przysłuża.

(Orzeczenie Najw. Tryb. sąd. z d. 10. grud. 1884. l. 13 508.) N.

Zasady orzeczeń najw. Trybunału sąd.

1. [Do §. 819 k. c.] Na podstawie samego prawomocnego dekretu przyznania spadku wprowadzenie spadkobiercy w posiadanie jego części spadkowej nie może jeszcze być dozwolone. Dekret dziedzictwa li tylko sposób przekazania spadku spadkobiercom urzęda, nie zaś także tym ostatnim obowiązki jednego wobec drugich nakłada; ztąd też dekret dziedzictwa, choćby prawomocny, już dla traku wyroku, któryby na spadkobierców wzajemnie nakładał obowiązki pod względem oddania części spadkowych, ani według proc. cyw., ani też według pat. z d. 9 sierpnia 1854 r. N. 208 Dz. pr. p. o postęp. w sprawach niespornych, nie jest zdolnym stanowić podstawę do egzekucji dla jednego spadkobiercy przeciw spółspadkobiercom; wyjątkowego zaś przepisu § 19 pow. pat., który jedynie do przeprowadzenia w drodze przymusowej zarządzeń sądowych się odnosi, nie można rozciągać na dekrety przyznania spadku. (Orz. n. Tryb. s. z 17 kwietnia 1884 r. l. 4508. — Ger. H. N. 96 ex 1884).

2. [Do §§. 883, 1217, 1218 i 1220 kod. cyw.] Przyrzeczenie posagu dane córce przez rodziców powoduje prawo do skargi dopiero przez zeznanie aktu notarialnego. Okoliczność, że rodzice poczuli się do obowiązku świadczenia jakiego dla swej córki z powodu jej zamążpójścia dla ułatwienia jej przyszłego pożywania, przedstawiałyby tylko zamierzone, jednak do skutku nie doszłe świadczenie które li tylko jako umowa małżeńska po myśli, §§. 1217 i 1219 kod. cyw., zaś prócz tego wypadku li tylko jako darowizna bez rzeczywistego oddania zdziałana mogłoby być pojmowane. Brak tu zaś wszelkiej podstawy faktycznej do wywnioskowania przypuszczenia, iż zaszło tutaj oddanie brevi manu i do wyprowadzenia ztąd przemiany umowy przez nowację na interes pożyczkowy (Orzeczn. najw. Tryb. sąd. z 19 września 1884 r. l. 6099. — Ger. H. N. 201 ex 1884).

3. Przyrzeczenie posagu do ważności swej według §. 1 ust. z 25 lipca 1871 r. Nr. 75 Dz. pr. p. wtenczas także wymaga sporządze-

nia aktu notarialnego, gdy posag daje osoba do tego nie obowiązana. (Orz. n. Tryb. sąd. z 2 paźdz. 1884 r. l. 10951. — Prawnik cz. z r. 1884 str. 807).

4. [Do §. 1372 k. c.] Umowa, mocą której zamiast płacenia procentów od pożyczki wierzycielowi mieszkanie w realności dłużnika, dla pożyczki jako hipoteka ustanowionej, do używania tytułem najmu oddano, jest umową uboczną według §. 1372 k. c. niedozwoloną. (Orzeczn. n. Tryb. sąd. z 21 listopada 1883 r. l. 10166. — Ger. H. N. 4 ex 1885).

5. [Do §§. 1395 i 1396 k. c.] Pod względem pierwszeństwa egzekucyjnych przyznań na własność między sobą kolidujących rozstrzygającym jest dzień doręczenia rezolucji sądowej przechowawcy (§§. 1395 i 1396 k. c.); takie przyznanie bowiem przedstawia się właściwie jako przymusowe ustępstwo, a wierzyciel nabywa praw wobec dłużnika odstąpionego dopiero z chwilą uwiadomienia o nastąpieniu ustępstwa. (Orzeczn. n. Tr. s. z 22 listopada 1882 r. l. 12754. — Gerichts Ztg. Nr. 100 ex 1884).

6. [Do §. 1489 k. c.] Gdy się nie rozchodzi o wynagrodzenie szkody po myśli §§. 1293—1295 k. c., lecz o wynagrodzenie kontraktem ustalone, wówczas nie 3letni termin przedawnienia z §. 1489 k. c. lecz ogólny termin 30letni obowiązuje. (Orzeczn. n. Tryb. s. z 22 października 1884 r. l. 10462. — Prawnik cz. z r. 1885 str. 17).

Praktyka tabularna.

Zakładanie ksiąg gruntowych w Galicji.

W sprawie uchwalonej przez Sejm nasz dn. 10 września 1884 rezolucji, wywołanej c. k. Rząd aby przez właściwe organa wpłynął na szybszy tok prac około założenia ksiąg gruntowych w Galicji, otrzymał Wydział krajowy następującą odpowiedź:

wanymi w głębi ziemi, poczęto jednak w państwach Habsburskich, ¹⁾ już od wieku XVIII wyzyskiwać uprawnienie, przysługujące koronie z dawnych czasów w rodzaju jakoby regale górniczego, na mocy którego miał monarcha prawo do pewnej części wszelkich przedmiotów wartościowych z kruszcuzszlachetnego, jakie w ziemi odkryte zostały.

Niedługo powyższe uprawnienie monarchów zostało rozszerzone w ten sposób, iż w całym szeregu dekretów nadwornych, wydanych sposobem przywilejów dla poszczególnych muzeów, zobowiązano władze administracyjne dopilnować z urzędu, aby owe uprzywilejowane zbiory publiczne otrzymały zawiadomienie o każdym znalezieniu wszelkich, t. j. już nietylko kruszcowych przedmiotów archeologicznych,

Z ogólnej dotacji na cele zakładania ksiąg gruntowych, jaką rozporządzało Ministerstwo sprawiedliwości, przeznaczono i wyasygnowano Prezydjom wyższych sądów krajowych we Lwowie i Krakowie, w roku 1875 kwotę 106.000 zł., w r. 1876 kwotę 124.600 zł., w latach następnych, włącznie do r. 1884, corocznie po 140.000 zł., z której to dotacji pokrywano także kosztą pomnożenia personalu, jakie z powodu zakładania ksiąg gruntowych okazało się potrzebnem. Ponieważ rozporządzalne fundusze i siły robocze nie zezwalały na równoczesne rozpoczęcie czynności we wszystkich okręgach sądowych, przeto roboty około zakładania ksiąg gruntowych mogły być tylko kolejno przedsiębrane a przy oznaczeniu kolei, w jakiej czynności te postępować miały, uwzględniano przeprowadzone rewizje katastru oraz potrzeby obrotu. W szczególności w ostatnich latach okazała się potrzeba przyspieszenia czynności około zakładania ksiąg gruntowych najwięcej w okolicach, w których istnieją kopalnie nafty a to z powodu, że w miejscowościach tych stosunki posiadania stają się coraz zawilsze, i że powstać tam mają księgi naftowe, w myśl ustawy państwowej z dnia 11. maja 1884 (Dz. u. p. Nr. 71).

Z przytoczonych okoliczności okazuje się, że wszystkim życzeniom o przyspieszenie czynności około założenia ksiąg gruntowych niemożna zadość uczynić. W okręgach sądów powiatowych w Turce, obejmującym 45. Boryni obejmującym 32 gmin katastralnych, do których to okręgów odnoszą się petycje do Sejmu krajowego wniesione stanowiące powód uchwalenia rezolucji z dnia 10. września 1884, założone zostały z końcem r. 1884 księgi gruntowe dla czterech gmin, mianowicie w okręgu sądowym Turka dla trzech a w okręgu sądowym Borynia dla jednej gminy katastralnej. Wskutek pomienionych petycji zarządziło ministerstwo sprawiedliwości, ażeby do projektu prac na rok bieżący wciągnięto z okręgu

Opieka prawna w Austrii dla zabytków sztuki i pomników historycznych.*)

Wiekie ubiegłe nie przekazały państwu austriackiemu żadnych właściwych przepisów prawnych konserwatorskich. Ani jednemu z dawniejszych władców nie przyszło na myśl robić jakiegokolwiek najmniejszego próby w tym względzie, choćby tak tylko drobne, jakimi pochwalić się mogą w wieku XVIII. niektóre państewka niemieckie lub Portugalia, nie wspominając o tych rozległych zarządzeniach konserwatorskich, jakie od XVI. wieku wydawali monarchowie Italscy i Szwedzcy.

W celu wzbogacenia muzeów nadwornych (później także niektórych innych zbiorów publicznych) numizmatami, jakoteż innymi zabytkami, znajdo-

i mogły skorzystać z przyznanego im w tychże dekretach prawa pierwokupna według najniższego oszacowania.

Na znalazców włożono równocześnie obowiązek donoszenia władzom o poczynionych przez się odkryciach pod karą konfiskaty rzeczy znalezionych. Przepisy te, tchnąc bądź co bądź duchem panującej w wieku XVIII. teorii państwa policyjnego, znalazły przy kodyfikacji prawa cywilno-prywatnego w Austrii odpowiedni wyraz w paragrafach 398 do 401 kodeksu cywilnego z r. 1811. traktujących o znalezieniu t. zw. skarbu i obowiązywały formalnie aż do r. 1846.

Rząd austriacki podobnie jak i rządy innych państw nabrał wtedy przekonania, na podstawie długoletnich doświadczeń, że tego rodzaju przepisy zamiast korzyści tylko same szkody przynoszą archeologii.

Ci bowiem, którym udało się jaką rzecz w ziemi znaleźć, chcąc uniknąć odciążenia jednej trzeciej odkrytych

*) Rozprawę tę zajmującą podajemy za N. Reformę N. 74 i dl. z r. b.). *Red.*

¹⁾ Podobnie jak i w niektórych innych państwach n. p. w Danji, Szwecji, Norwegji, Bawarji, i t. p, a po dziś dzień jeszcze w Anglii.

sądowego w Turce dalszych 6 gmiu, a z okręgu sądowego w Boryni 3 gminy katastralne.

Z ogólnej liczby 5961 gmin katastralnych w kraju po koniec r. 1884 otrzymało nowe księgi gruntowe 4394 gmin, czyli 737 pr. W okręgach sądu krajowego w Krakowie i sądu obwodowego w Złoczowie są prace około zakładania ksiąg gruntowych zupełnie ukończone, zaś w okręgu sądu krajowego we Lwowie ma być jeszcze tylko sporządzenie wykazów hipotecznych dla miasta Lwowa dokonane. W innych okręgach sądów obwodowych prace około zakładania ksiąg gruntowych nie postąpiły wprawdzie tak, jakby sobie tego życzyć należało, jednakże zważyć należy, że pracom tym w Galicji, gdzie przedtem tylko w małej liczbie miejscowości istniały księgi gruntowe, gdzie zatem chodzi o zaprowadzenie instytucji, dotąd niemal nieznaney, rozmaite nasuwają się trudności, które polegają po części na niedostateczności sił roboczych w sądach do tego rodzaju czynności, po części zaś na niekorzystnych stosunkach miejscowych. Trudności są tem większe, ile że operaty katastralne, mające służyć za podstawę czynności około zakładania nowych ksiąg gruntowych, nie całkiem są dokładne.

Ministerstwo sprawiedliwości, któremu przedkładane bywają kwartalne wykazy postępu prac około zakładania ksiąg gruntowych, nie pominęło żadnej sposobności, o ile to było koniecznem i wykonalnem, aby dążyć do usunięcia, a przynajmniej zmniejszenia trudności i przyspieszenia pracy. Na r. 1885 zamierzone jest wykończenie nowych ksiąg gruntowych dla 407 gmin katastralnych i w tej mierze ministerstwo sprawiedliwości wydało sądom polecenie, aby zakreszony program pracy został ściśle wykonany.

Praktyka tabularna.

Plan gruntu, choćby doszyty do dokumentu tabularnego i pieczęcią notarialną doń przymoco-

przedmiotów na rzecz państwa, jakoteż pozbycia się takowych za najniższą cenę szacunkową, znajdują tem większy pochop do ich ukrywania, lub co gorsza, przekształcania z oczywistą szkodą dla umiejętności.

Aby temu zapobiedz, wydany został obowiązujący po dziś dzień dekret nadworny z 15 czerwca 1846 r. (Zbiór ustaw sądowych Nr. 970), mocą którego zrzekło się państwo swego prawa do $\frac{1}{3}$ wartości, przymus odsyłania znalezionych przedmiotów archeologicznych do uprzywilejowanych muzeów za zwrotem najniższej wartości szacunkowej został uchylony, zatrzymano jednak obowiązek znalazcy donoszenia pod karą konfiskaty najbliższej władzy administracyjnej o poczynionych przez się odkryciach, a to aby umożliwić jej zawiadomienie odpowiednich²⁾ zbiorów

²⁾ Według rozporządzenia Namiestnictwa z dnia 14 września 1868 L. 51836 zawiadomienie takie otrzymać ma zawsze także Gabinet archeologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego.

wany, musi przez strony dokument zeznający być podpisanym.

Małż J. i M. prosili o wydzielenie części parceli do real. 728. należącej, na podstawie prywatnego kontraktu kupna i planu idealnego do tego kontraktu doszytego — Sąd miej. del. w Rzeszowie odmówił żądaniu, albowiem doszyty do kontraktu plan pomiarowy przez strony interesowane nie był podpisany. Od tej uchwały odwołały się strony, twierząc że skoro plany pomiarowe do kontraktów doszyte zostały, stanowią one jedną z nimi całość i przez to odpada potrzeba ich podpisywania, tem więcej, że wystawione zostały przez autor: geometrę i skutkiem tego są dokumentami publicznymi.

Sąd krajowy wyższy w Krakowie pozostawił rekurs bez skutku; albowiem kontrakt A jest kontraktem prywatnym, na którym tylko podpisy stron notarialnie legalizowane zostały. a więc podpis kontraktu przez to, że plan przszyty a nitka pieczęcią notariusza przymocowana została, podpisu planu zastąpić nie może.

(Orzeczenie c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie z dnia 28 października 1884 L. 15537). N.

Zasady orzeczeń najw. Trybunału sąd.

12. [Do § 97. u hip.] Dla legatu, którego ubezpieczenie według testamentu dopiero na mocy dekretu przyznania spadku nastąpić miało, można już przed tym czasem wpisać na nieruchomości spadkowej prawo zastawu z zastrzeżeniem §. 822 k. cyw. Wprawdzie testament dalej zarządza, że legat ten, tak jak inne, na nieruchomości spadkowej po wydaniu dekretu dziedzictwa i wpisaniu uniwersalnych spadkobierców ma być zaintabulowanym, że jednak legatarjusze pierwszeństwa swego odstąpić winni dla pożyczki 20 000 złr. przez spadkobierców zaciągnąć się mającej. Okoliczność

rów i zakładów (obecnie także władzy konserwatorskiej), gdyby znalezione przedmioty miały wartość naukową: archeologiczną lub artystyczną.

Objęjąc na mocy uchwał kongresu wiedeńskiego w posiadanie kraje lombardzko-weneckie, zastał w nich rząd austriacki liczne stosunkowo przepisy prawne, datujące już to z czasów Republiki weneckiej, już też wydane za panowania francuskiego, mające na celu ochronę zabytków ruchomych, a zwłaszcza utworów malarstwa i rzeźby przed wandalizmem właścicieli, jakoteż wzbraniające w sposób bardzo kategoryczny wywozu takowych zabytków zagranicę pod zagrożeniem surowych kar. Przepisy te w nowo nabytych prowincjach postanowił rząd austriacki nietylko utrzymać w mocy obowiązującej, ale owszem począł je z swej strony nowymi dodatkami w tym samym duchu uzupełniać i wzmacniać, powodując się z jednej strony w ogóle interesem umiejętności i sztuki, z dru-

ta nie może jednak stać na przeszkodzie dozwoleniu prenotacji z klauzulą §. 822 k. c., ponieważ testament zawiera tytuł do przywołania na prawo zastawu, którego jako dla dźgu spadkobiercy, legatarjusz także przed przyznaniem spadku domagać się ma prawo; temu zaś nie przeszkadza wcale przepis §. 97. nst. hip., chociaż legatarjusz nie prosił zarazem o równoczesny wpis zastrzeżonego dla spadkobiercy prawa co do odstąpienia pierwszeństwa dla zaciągnięcia się mającej pożyczki 20.000 zł., ponieważ tutaj nie rozchodzi się o intabulację z dekretu dziedzictwa, lecz jedynie o prenotację legatu z testamentu z klauzulą §. 882 k. c., przez to zaś dla spadkobiercy żadna szkoda nie urasta. (Orzec. najw. Tryb. sąd. z 16 maja 1883 r. l. 5404. — Ger. Z. N. 8 ex 1885).

13. [Do §§. 1 i 8 ust. z 25 lipca 1871 r. N. 96 dz. pr. p.] Przepisy postępowania sprostowawczego stosować należy także w wypadkach, gdy nieruchomości, dla której nowy wykaz hipoteczny utworzono, przedtem już ciało tabularne stanowiła. Rozchodzi się tu o założenie nowej księgi gruntowej dla gminy kat. Czerniowce, i nie może wątpliwości ulegać, że winno tu zachodzić postępowanie sprostowawcze stosownie do §. 1 lit. a ust. z 25 lipca 1871 r. Nr. 96 Dz. pr. p., które też faktycznie już wdrożono. Przepis §. 20 tej ust. nie ma tu zastosowania, gdyż rozchodzi się o założenie nowej, nie zaś li tylko o uzupełnienie już istniejącej księgi grunt., ni też zresztą o byle dobro publiczne. Również nie tu nie zmieniają postanowienia §§. 22, 24 i 36 ust. kraj. dla Bukowiny z 8 marca 1873 r. Nr. 23 Dz. ust. kr., gdy te co do nieruchomości, które, jak tutaj, były już wpisane do księgi publ. za księgę grunt. uważać się mającej, tylko osobny od powszechnego odmienny sposób postępowania przy dochodzeniu praw własności i tworzeniu wykazów hip. ustanawiają. przytem zaś wcale nie wykluczają dopuszczalności postępowania sprostowawczego. — Nie ma też znaczenia okoliczność, że odrzucono żądanie uwidocznienia sporu, wniesione jeszcze w czasie istnienia da-

giej ulegając prądom wiejącym z innych krajów włoskich i zmierzającym również do stosownego zreformowania opieki prawnej nad zabytkami przeszłości według wymogów postępu i cywilizacji.³⁾

Te same względy skłoniły niebawem rząd austriacki do rozciągnięcia zakazu wywozu zabytków także na resztę krajów, wchodzących w skład cesarstwa i w tym celu wydany został dnia 28 grudnia 1818 r. dekret nadw. (Zbiór ustaw politycznych tom 46 Nr. 124), zabraniający wyraźnie «w całym obrębie monarchji wywozić za granicę obrazów, posągów, starożytności (*Antiken*), zbiorów numizmatów i sztýchów, rzadkich rękopisów, kodeksów i inkanabułów, wogóle wszystkich przedmiotów sztuki i literatury, których posia-

³⁾ Podobnym okolicznościom zawdzięcza między innymi swoje powstanie słynny i znakomity w swoim rodzaju edykt konserwatorski kardynała Camerlengo S. R. C. Bartolomeo Pacca z d. 7 kwietnia 1820 r. dla państwa papieskiego.

wnej ks. grunt., ponieważ dla takiego żądania wówczas istniały warunki, które obecnie wobec zupełnie zmienionego położenia rzeczy odpadają. [Orzec. najw. Tryb. s. z 27 sierpnia 1884 r. l. 7011. — Prz. s. i a. Nr. 62 ex 1884).

ADMINISTRACJA.

Język urzędowy u naszych władz skarbowych.

Rozporządzenie Prezydjum c. k. krajowej Dyrekcji skarbu we Lwowie z d. 1. grudnia 1884 L. 1942. pr.

Spostrzeżono kilkakrotnie, że ogłoszenia c. k. krajowej Dyrekcji skarbu i c. k. powiatowych Dyrekcji skarbowych wbrew postanowieniom rozporządzenia ministerjalnego z dnia 5 czerwca 1869, ogłoszonego w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych z dnia 22. czerwca 1869 Nr. 24., sporządzane bywają wyłącznie w języku niemieckim, z którego powodu Prezydjum c. k. krajowej Dyrekcji skarbu dochodzą często kroć słuszne zażalenia i narzekania tak prywatnych stron, jako też i autonomicznych władz krajowych, a nawet w ostatnich czasach rozbieraną była z tego powodu kwestja języka urzędowego w Galicji w łamach dzienników krajowych. Podobne postępowanie nie da się w żaden sposób usprawiedliwić w obec wyraźnych postanowień powołanego rozporządzenia ministerjalnego, i pochodzi chyba tylko z nieuwagi urzędnika, któremu poroczono załatwienie odnośnej sprawy, lub z chęci uchylenia się od pracy, jakiejby wymagało napisanie ogłoszenia w języku krajowym lub przetłumaczenie gotowego ogłoszenia niemieckiego na język krajowy.

Z powodu tych niemiłych spostrzeżeń widzi się Prezydjum c. k. krajowej Dyrekcji skarbu zniewolonem przypomnieć c. k.

krajowej Dyrekcji skarbu, tudzież wszystkim c. k. powiatowym Dyrekcjom skarbowym odnośnie do zarządzenia prezydjalnego z dnia 7. lipca 1869 do L. 1737. pr., aby na przyszłość do powyżej powołanych postanowień o języku urzędowym tak w służbie wewnętrznej, jako też w znoszeniu się z innymi władzami jak najściślej się zastosowywały, nadmienając przytem, że Prezydjum pociągnie z całą surowością do odpowiedzialności tych funkcjonariuszów, na których ciężych będzie wina nieprzestrzegania przepisu o języku urzędowym.

Normalia administracyjne.

Sprawy zdrowotne.

(Ciąg dalszy z Nr. 5 i 6.)

W świadectwach wystawianych przez lekarzy ma być cel podany.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 14 marca 1877 l. 8341.

W celu zapobieżenia nadużyciom jakich się dopuszczają częstokroć strony prywatne ze świadectwami lekarskimi, wzywa się starostę, by polecił wszystkim lekarzom zamieszkałym w powiecie, aby w świadectwach przez się wystawianych, zawsze wyraźnie podali cel w jakim takowe wydają.

Przepisy o sporządzaniu partykularzy i wykazów z powodu szczepienia ospy.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 18. marca 1877 l. 14377.

Ponieważ partykularze i wykazy przedkładane z powodu szczepienia ospy ochronnej, musiano po większej części zwracać z powodu niedopełnienia koniecznych wymogów, przeto zechce starosta zastosować się przy przedkładaniu takowych na przyszłość do następujących przepisów:

A) Co do partykularzy:

1. Rachunkozdawca ma w partykularzu:
 - a) podać miejscowość w której miał sobie poroczony szczepienie w porządku topograficznym;
 - b) odległość takowych w kilometrach;
 - c) zarachowywać co najwięcej trzykrotny powrót do miejsca założenia krowianki, dwukrotny do każdej miejscowości szczepienia, a temsamem pięciokrotny do miejsca zamieszkania.
2. Partykularze, które tych wymogów nie posiadają, ma starosta zwrócić rachunkozdawcy do przerobienia, lub do podania powodów, dla których tymże zadosyć nie uczyniono.

U w a g a: Po większej części tłómaczą się rachunkozdawcy tem:

1. iż faktycznie częściej dojeżdżali do miejsca szczepienia lub powracali do miejsca swego zamieszkania;
2. iż zostali powołani przez c. k. Sądy, starostwa i t. d. do innych czynności;
3. iż potrzebowali odpocząć i t. p.

Te powody nie mogą być uwzględniane, gdyż podróży stąd wynikających nie opłaca fundusz krajowy, który opędza kosztą szczepienia, lecz dotyczące fundusze, te winne być przeto zarachowywane przez rachunkozdawców w odpowiednich partykularzach; gdyż dalej ustępem 17. rozporządzenia z 15. kwietnia 1876 l. 16727 jest zostawioną szczepiącym zupełna wolność co do porządku, w którym do pojedynczych miejscowości szczepienia dojeżdżają; szczepiącym wolno jest jak często chcą, powracać do miejsca zamieszkania, lecz nie wolno podróży tych po nad wyżej wymienioną ilość zarachować.

Jeżeli rodzice z dziećmi do szczepienia przeznaczonemi nie stawiają się na wezwanie lekarza i okazują niechęć do szczepienia, nateczas winien szczepiacy zrobić o tem doniesienie do c. k. Starostwa, które zarządzi na koszt winnych lub gminy dalsze szczepienie. Lekarze przeto, którzy szczepienia się podejmują, muszą oświadczyć Starości, iż do tej normy się zastosują.

3. Jeżeli powody przez rachunkozdawcę podane, nie zasługują na uwzględnienie na-

danie przynosi państwu chwałę i za szczyt, o ile wszystkie te przedmioty są dziełem niezwykłych już artystów i twórców. W razie wątpliwości, czy pewna rzecz należy do rzędu tych, których wywóz jest wzbroniony lub nie, rozstrzygać mają wyższe władze administracyjne (namiestnictwo i ministerstwo spraw wewnętrznych), na podstawie opinii właściwej akademji sztuk pięknych, a względnie dyrekcji biblioteki publicznej (dziś także władzy konserwatorskiej). W roku 1827 (dekret nadworny z dnia 3 kwietnia 1827, Zbiór ustaw politycznych tom 55 Nr. 46) dodano do powyższych przepisów objaśnienie, a raczej uzupełnienie tej treści, iż zakaz wywozu zabytków z granic państwa pojmować należy jako prawo politycznego pierwokupu przysługujące państwu (lub oczywiście komuś innemu, występującemu w jego imieniu np. pewnemu muzeum) w interesie publicznym względem zabytków,

które wywieść zamierzono⁴⁾; każdy więc, chcący to uczynić, obowiązany jest donieść o zamiarze swym władzy administracyjnej krajowej, aby ta albo skorzystała z przysługującego państwu prawa pierwokupna, lub też wydała zezwolenie do wywozu. Przekroczenie przepisów zawartych w obu przytoczonych dekretach zagrożone jest karą konfiskaty, a względnie grzywny, równającej się podwójnej wartości przedmiotu wywiezionego. Wszystkie powyższe przepisy, dotyczące zakazu wywozu zabytków zostały we wspomnianym już przez nas dekrete nadw. z dnia 15 czerwca 1846 na nowo przypomniane i wyraźnie zatwierdzone. W tej też ostatniej formie, upodabniającej go do analogicznych przepisów innych państw cywilizowanych (np. Włoch i Grecji), zachował zakaz

⁴⁾ Ustanowiony w §. 1075 k. c. termin dla prywatnego pierwokupna nie ma tutaj wobec państwa zastosowania, bo prawo jego wypływa *ex titulo juris publici*.

wywozu zabytków w całej Austrii (Przedlitawji), a więc i w Galicji moc bezwzględnie obowiązującą⁵⁾.

Wszelkie przeciwne twierdzenia nie mają najmniejszej podstawy, sprzeciwiają się praktyce⁶⁾ i polegają albo na niedokładnej znajomości obowiązujących przepisów prawnych, albo też na niezrozumieniu poszczególnych postanowień traktatów handlowych i wadliwym pomieszaniu sfery prawa publicznego, a zwłaszcza administracyjno-policyjnych przepisów, ze sferą prawa cywilnego prywatnego. Są i

⁵⁾ Por. bar. Józ. Helferta: *Staatliche Fürsorge für Denkmale der Kunst und des Alterthums* w cząstce: *Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale*, tom z r. 1876, str. 15, dalej *Mittheilungen* tom z r. 1880 str. IX, gdzie także dekret z r. 1818 przytoczony *in extenso*. Pragnącemu poznać w całości przytoczone tu przez nas dekryty nadw. polecamy niedawno wyszłe dra L. Gellera: *Oesterreichische Justiz-Gesetze I. Bürgerliches Gesetzbuch*, gdzie po §. 399 zamieszczone są one wraz z innymi w związku z nimi zostającymi przepisami.

⁶⁾ Porównaj: *Mittheilungen der C. C.* tom z r. 1883 str. LXXV, oraz tom z r. 1884 str. XXX.

tenczas poruczy Starosta c. k. lekarzowi powiatowemu przerobienie partykularza z podaniem miejscowości według topograficznego porządku, w przeciwnym razie zechce Starosta potwierdzić prawdziwość podanych przez rachunkozdawcę powodów.

4. C. k. lekarz powiatowy:

a) zaopatruje partykularz klauzulą, w której ma potwierdzić czy liczba szczepionych, rewidowanych i t. d. podana w partykularzu zgadza się z liczbą wymienioną w wykazach, w wypadku przeciwnym ma tenże w odpowiednich miejscach partykularza, cyfry według wykazów poprawić lub rachunkozdawcy do poprawienia zwrócić;

b) wymienia w klauzuli, czy rachunkozdawca jest lekarzem miejskim w jednej z miejscowości do szczepienia mu oddanej lub nie;

c) czy założył krowiankę w miejscowości do tegoż mu poruczonej w myśl ustępu 8 powołanego rozporządzenia.

5. C. k. urzędnik techniczny lub Starosta ma sprawdzić odległości zarachowane i zaklauzulować.

6. C. k. Starosta potwierdza w końcu okoliczność, iż rachunkozdawca odbywał podróże w porządku odpowiadającym wzajemnemu położeniu topograficznemu miejscowości do o kręgu wcielonych. Wzór odpowiedni załącza się.

B) Co do wykazów:

1. Wykazy szczepienia ze wszystkich okręgów należy wraz z operatem szczepienia ospy c. k. Namiestnictwu przedkładać, wyłaczając z takowych dla użytku przy zarządzeniu szczepienia w przyszłym roku:

a) wykazy Nro 4 pozostałych niezaszczepionych;

b) wykazy urzędów parafialnych dzieci szczepić się mających, które często niepotrzebnie przedkładano, i

c) dzienniki szczepienia lekarzy szczepiących, które obecnie są zbędne.

2. Brulion głównego operatu szczepienia zawierającego sumaryczne wykazy wszystkich okręgów szczepienia powinien się znajdować

w c. k. Starostwie dla użytku przy sprawozdaniach rocznych

3. Główny operat szczepienia ma być najdalej z końcem listopada c. k. Namiestnictwu przedkładany.

Wzbronienie obcokrajowym lekarzom wykonywania praktyki, jeżeli nie wykażą się dyplomem i obywatelstwem austriackim.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 30. kwietnia 1878 L. 55403.

Ponieważ według rozporządzenia Ministerstwa Oświaty z 24 września 1854 l. 13567 wydanego w porozumieniu z Ministerswem spraw wewnętrznych i sprawiedliwości Uniwersytetom austriackim wolno wydawać obcokrajowym dyplomy Doktorów medycyny tylko za rewersem, w którym ci oświadczyć mają, iż tak długo nie będą wykonywali w państwie austriackim praktyki lekarskiej, dopóki nie czynią zadość przepisom prawnym i nie otrzymają pozwolenia do wykonywania praktyki od Ministerstwa spraw wewnętrznych, przeźto poleceno starostwom, by na przyszłość od wszystkich lekarzy osiedlających się w powiecie oprócz okazania dyplomu uzyskanego na jednym z Uniwersytetów austriackich zażądały oraz dowodu, iż są poddanymi austriackimi. Obcokrajowym zaś, którzy nie uczynili zadość powyżej powołanemu rozporządzeniu, ma Starostwo zabronić wykonywania praktyki.

Lekarze i weterynarze powiatowi mają przedkładać osobne rachunki kosztów przypadających na skarb państwa i fundusz krajowy.

Okólnik c. k. Namiestnictwa z dnia 28 lipca 1878 L. 38536.

Przy sprawdzaniu rachunków kosztów podróży, przedkładanych przez lekarzy i weterynarzy powiatowych i prywatnych, spostrzeżono, że ciż w jednym i tym samym rachunku czyli dzienniku podróży, zaliczają zarazem koszta, które ponosić ma skarb państwa względnie fundusz krajowy i koszta, do których zwrotu obowiązane są strony prywatne.

Gdy takie mieszanie kosztów jest niewłaściwe i utrudnia sprawdzanie rachunków, a co więcej psuje porządek kasowy — poleca się c. k. Starostwie aby pouczył stosownie dotyczących rachunkozdawców wzywając ich zarazem do przedkładania oddać osobnych rachunków czyli dzienników podróży, za które koszta ponosi skarb państwa lub fundusz krajowy a osobnych, co do podróży za które koszta ponosić mają strony prywatne.

Do tych ostatnich należą podróże przedsiębiorane z powodu:

a) badania lub leczenia wodostreptu u ludzi i bydła, tudzież umyślowo chorych i dotkniętych kiłą (syphilis), dalej parichów i świerzbu, wreszcie nosaczyny u koni.

b) obdukcji zmarłych przypadkowo i samobójców, nakoniec

c) badania przypadków samokalektwa.

Złożone w inny sposób rachunki, względnie dzienniki podróży, należy przy sposobności zatwierdzenia takowych i przed przedłożeniem ich c. k. Namiestnictwu, zwracać zdawcom tychże do przerobienia.

Należytości lekarzy za czynności sąłowe.

Reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 18. stycznia 1879 L. 640 obwieszczony okólnikiem c. k. Namiestnictwa z dnia 28 stycznia 1879 L. 4359.

Z powodu przeprowadzenia organizacji publicznej służby zdrowia w Galicji oznajmiło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości reskryptem z dnia 26. grudnia 1878. L. 17530 na zapytanie Prezydów c. k. wyższych Sądów kraj. we Lwowie i w Krakowie w porozumieniu z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych, że lekarze powiatowi dotąd prowizorycznie za wynagrodzeniem przy c. k. Starostwach ustanowieni a teraz stabilizowani mają w razie podjętej na zlecenie c. k. Sądu karnego w własnym powiecie czynności urzędowej pobierać diety 3 złr. względnie 2 złr. 50 ct. aw., wyznaczone rozporządzeniem ministerjalnym z dnia 28 grudnia 1858 Nr. 166 Dz. pr. p., w miarę tego, czy takowi zostali do IX, lub X. klasy

tacy, którzy nie odmawiając zupełnie zakazowi wywozu zabytków z Austrii mocy obowiązującej chcieliby jednak Galicję od niego wyłączyć, a to wrzekomo na mocy jakoby postanowień traktatu wiedeńskiego. Rozumowania ich polegają mniej więcej na tym samym błędzie co i poprzednie, nie mówiąc już o tem, iż sama osnowa dekretu z dnia 28. grudnia 1818, mającego obowiązywać wyraźnie „in dem ganzen Umfange der Monarchie“, przeciw nim się oświadcza, a porównanie obu dat, t. j. 3 maja 1815 z 28 grudnia 1818 przy uwzględnieniu znanej zasady *lex posterior derogat priori*, również dostatecznie wykazuje bezzasadność podobnych wywodów.

Poprzestajemy na tych pobieżnych uwagach, jakkolwiek moglibyśmy nie jeden jeszcze przytoczyć argument i powołać się na poważne głosy we współczesnej literaturze prawniczej zarówno krajowej (austriackiej) jak i zagranicznej (niemieckiej), które doty-

kając kwestji zakazu wywozu zabytków w ustawodawstwie austriackim zgadzają się w swoich opinjach z wyłuszczonymi tu przez nas poglądami. Twierdząc ze stanowiska pozytywnego ustawodawstwa, iż austriackie ustawy, dotyczące wywozu zabytków z granic państwa, mają w Galicji taką samą moc obowiązującą jak i w innych prowincjach austriackich, nie chcemy jednak wcale przesądzać kwestji oceny tych urzędzeń ze stanowiska interesów całego (t. j. nietylko galicyjskiego) naszego polskiego społeczeństwa, pozwolimy sobie jedynie zauważyć, że analogiczne interesa narodowe, kolidujące wrzekomo z państwowymi zakazami wywozu zabytków za granicę, spotykają się także gdzieindziej w Europie, a mianowicie we Włoszech w stosunku do współplemiennych z nimi prowincyj, należących do składu innych państw. Rząd włoski jednak, jakkolwiek ściśle narodowy, przestrzega owych zakazów równie

rygorystycznie względem obcych sobie narodów, jak i przeciw zamieszkałym przez włoską ludność kantonom Szwajcarii, przeciw południowemu Tyrolowi i innym włoskim dzierzawom Habsburgów, jak wreszcie wobec odłączonej niedawno od macierzystego pnia Sabaudji. Jedyne poważne trudności, zasługujące istotnie na zastanowienie, jakie kwestja wywozu zabytków w stosunkach galicyjskich nastęrczać może, dotyczą położenia skutecznej tamy przechodzeniu zabytków z Galicji do niemieckich prowincyj, jakoteż technicznego uregulowania odpowiedniej kontroli nad należytem wykonywaniem przepisów o wywozie.

Zabytki, stanowiące nieruchomość, pozbawione były w Austrii opieki prawnej aż do roku 1851. Wszystkie dawniejsze przepisy, z których najważniejsze właśnie przytoczyliśmy, trzyszczyły się tylko o zabytki ruchome. Pod naciskiem licznych objawów opinii publicznej, jakoteż głosów powag na-

stopnia służbowego przydzieleni, jeżeli są w ogóle według rozporządzenia ministerjalnego z d. 3. grudnia 1859 Nr. 221 Dz. pr. p. do pobierania dyet uprawnieni.

Zarazem zauważało c. k. Ministerstwo Sprawiedliwości, że powiat urzędowy c. k. lekarza powiatowego obejmuje urzędowe powiaty tych c. k. Starostw, których wezwania służbowe ma tenże po myśli ustępu 3go ustawy z dnia 30 kwietnia 1870 Nr. 68 Dz. pr. p. wypełniać.

O tem zawiadamia się c. k. Namiestnictwo celem dalszego zarządzenia z uwagą, że w sprawach służby administracyjnej ma być względem pobierania dyet to samo postępowanie zachowane. (C. d. n.)

Praktyka administracyjna.

Zasady orzeczeń władz centralnych.

(Orzec. Trybunału administracyjnego).

50. [Do §§. 4. 5. 11. galic. ust. drogowej z 18 sierpnia 1866 r. N. 15. Dz. ust. kr.]. Według §. 4. galic. ust. drog. drogami gminnymi takie są drogi, które leżą wśród gminy i obszaru dworskiego, przeznaczone są dla ruchu publicznego i nie są ani krajowymi, ani też powiatowymi drogami. Wszystkie te znamiona zachodzą przy drodze prowadzącej z Dubowicy do Siołka i dalej do Wojniłowa. Gdy gmina już według §. 27 lit. e. gal. ust. gm. z 12 sierpnia 1866 r. N. 19 Dz. n. kr. staranie mieć winna o urządzenie i utrzymanie dróg gminnych, a według §. 11 galic. ust. drog. koszta urządzenia i utrzymania dróg gminnych i leżących na ich trakcie mostów (§. 5 tamże) w terytorjum tak gminy jak też obszaru dworskiego, gmina i obszar wspólnie ponosić mają, przeto w prawnym obowiązku gminy do urządzenia i utrzymania drogi gminnej względnie mostu nie zmienić nie może okoliczność, że z drogą gminną lub mostem graniczą grunta

obszaru dworskiego a nie gminy, lub, że te przedmioty ruchu więcej korzyści przynoszą obszarowi dworskiemu aniżeli gminie, — a to tem mniej, gdy nie rozchodzi się dopiero o założenie, lub o zniesienie lecz o urządzenie (rekonstrukcję) drogi już istniejącej. (Orzec. Tryb. adm. z 26 czerwca 1884 r. l. 1448. — Budw. 2185).

51. [Do §. 15 ust. o stowarz. z 15 listopada 1867 r. N. 134 Dz. pr. p.] Stowarzyszenie śpiewackie które według statutów swych urządzać może produkcje publiczne, mianowicie koncerty, osobnego przyzwolenia władzy na poszczególne produkcje nie potrzebuje, a w szczególności wtedy nie, gdy w statutach jest także postanowieniem, że stowarzyszenie tylko „zgłosić („anmelden“) ma produkcje. (Orz. Tryb. adm. z d. 26 czerwca 1884 r. l. 1339 — Budw. 2186).

52. [Do §. 4. lit. p. og. przepisów o mytach z r. 1821 Zb. ust. Fr. tom 49 N. 741; — do najw. post. z 6 lutego 1827 r., tamże tom 55 N. 15.] Według §. 4 lit. p. og. przep. o mytach z r. 1821 wszelkie fury do utrzymania lub budowy dróg użyte wolne są od myta, z zachowaniem ostrożności prawem przepisanych. Że tu pod wyrazem „drogi“ li tylko drogi rządowe są zrozumiane, ztąd wynika, że dopiero przez najw. post. z 6 lutego 1827 roku uwolnienia od myta, poprzód li tylko drogom rządowym przyznane, do wszystkich dróg publicznych rozszerzono. Państwowe koleje (drogi) żelazne należą do kategorii dróg rządowych po myśli §. 4. lit. p. normy o mytach z roku 1821; przeto uwolnienia od myta, drogom rządowym przyznane ważne są także dla budowy państwowych kolei żelaznych. Galic. kolej transwersalna według ustawy z 28 grudnia 1881 r. N. 81 Dz. pr. p. na koszt państwa została zbudowaną i jest państwową koleją żelazną. Było zatem w ustawie uzasadnionem uwolnienie od myta na drogach rządowych, rozporządzeniem min. spr. wew. z 26 listop. 1883 r. l. 13802 przyznane furom, które materiał do budowy tej kolei dowoziły. To samo znaczy się też o mytach na drogach nie rządowych, a

żalący się wcale nawet nie przeczy, że uwolnienia od myta na cele budowy dróg rządowych zaprowadzone, także przez poborców myta na drogach nie rządowych winny być przestrzegane. (Orz. Tryb. adm. z d. 2 lipca 1884 r. l. 1481. — Budw. 2191).

53. [Do §. 72. państw. ust. o szkołach lud. z 14 maja 1869 r. N. 62 Dz. pr. p.]. Istnienie w gminie prywatnej szkoły ludowej, której przyznano prawa publicznej, może spowodować uwolnienie gminy od obowiązku założenia szkoły publicznej; gmina jednak nie ma prawa, żądania takiego uwolnienia. (Orz. Tryb. adm. z 2 lipca 1884 r. l. 1482. — Budw. 2192.)

54. Gdy zamiast rady gminnej, do wniesienia zażalenia nprawnionej, jako takiej, członkowie jej we własnym imieniu jako żalący się występują, z aktów zaś się okazuje, iż zażalenie faktycznie od rady gminnej pochodzi, to takowe nie może być li tylko z powodu niewłaściwego oznaczenia żalącej się strony odrzuconem. Również i brak podpisu naczelnika gminy nie stoi na przeszkodzie przyjęciu zażalenia od rady gminnej pochodzącego. (Orzec. Trybunału administr. z 3. lipca 1884 r. l. 1531. — Budw. 2195).

55. Władze polityczne mają prawo i obowiązek, zarządzić zamknięcie ementarza, gdy tenże według opinii powołanych organów zawodowych (znawców), nie odpowiada przepisom o policji zdrowia. (Orz. Tryb. adm. z 4 lipca 1884 r. l. 1388. — Budw. 2197).

56. [Do §§. 11. i 12. ust. z 24 lut. 1873 r. N. 18 Dz. pr. p.]. Reprezentacjom gminnym przysługuje prawo protestu i zażalenia przeciw wymaganom ponoszenia wydatków na szkoły, w ustawie nie uzasadnionym, a prawo to swoje mogą one także przez protest przeciw wstawieniu odnośnego wydatku do preliminarza wykonać, rozstrzygając zaś o tem władze szkolne. (Orz. Tryb. adm. z 9. lipca 1884 r. l. 1580. Budw. 2202).

57. [Do §. 14 ustawy gminnej z 17 marca 1849 r. Nr. 170 dz. pr. p. — do ustawy o swojszczyźnie z 3. grudnia 1863 r. N. 105 dz. pr. p.] Dzieci nieslubne, przez małżeństwo

ukowych i artystycznych, domagających się od państwa publicznej opieki dla budowli pamiątkowych, postanowił wreszcie rząd austriacki wstąpić w ślady innych państw ówczesnego związku niemieckiego i stworzyć państwowy urzędowy organ konserwatorski, któremu miało być poruczone przede wszystkim staranie o zabytki nieruchome. Wprawdzie już postanowienie cesarskie z d. 31. grudnia 1850 wypowiedziało zasadę, iż budowle pomnikowe bierze prawo w opiekę, mimo tego ustanowienie odpowiedniego organu, t. zw. «komisji centralnej dla badania i konserwacji budowli pomnikowych» (k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale), mającego się zająć praktycznym urzeczywistnieniem tej myśli, odwlekło się jeszcze lat kilka, tak iż pomieniona komisja dopiero z r. 1853. rozpoczęła tę działalność. Obowiązkiem korporacji tej, złożonej częściowo z powag naukowych i artystycznych, a częściowo

z urzędników, było, udzielać rządowi rad, opinji, oraz przedkładać wnioski, dotyczące zabytków i ich konserwacji, jakoteż czuwać za pośrednictwem podwładnych sobie organów, t. zw. konserwatorów⁷⁾ i korespondentów, nad utrzymaniem zabytków po prowincjach. W celu ułatwienia tego ostatniego zadania przyznano komisji i jej organom pewne, jakkolwiek bardzo słabe atrybucje zwierzchnicze i zapewniono poparcie organów budownictwa rządowego.

Komisja podlegała ministerstwu handlu, przemysłu i budownictwa publicznych. Czasy, w których rozpoczęła ona urzędować, nie sprzyjały rozwojowi idei konserwatorstwa w Austrii; były to chwile burz i zawieruch politycznych, wstrząsających podwalinami państwa. Zresztą także stosunki, stworzone patentem z 5 listopada 1855, tak dalece

przeszkadzały i paraliżowały czynność komisji konserwatorskiej, iż za szczęście niemal poczytywać trzeba, że potrafiła ona wobec nich się ostać i nie została rozwiązana.

W okresie tym zaszła także ta zasadnicza zmiana, iż komisja centralna dostała się w r. 1860 pod zwierzchnictwo ministra oświaty, co z drugiej strony zdawało się rokować dla rozwoju konserwatorstwa w Austrii pewne lepsze nadzieje. Poczęły się one ziszczać dopiero około r. 1868 przy ułożeniu się antagonizmów narodowościowych i ustaleniu się nowego politycznego ustroju w monarchji. Postradała wprawdzie komisja wtedy swój wpływ urzędowy na kraje korony węgierskiej, lecz co straciła na terytorjalnej rozciągłości swego zakresu działania, to zyskała na wzmocnieniu i utrwaleniu stanowiska swego wobec rządu, oraz na wewnętrznej konsolidacji.

(Dok. nast.)

⁷⁾ Dla Galicji mianowano pierwszych konserwatorów w r. 1856.

matki uprawnione, idą za prawem swojszczyzny swego ojca, a ponowne po jego śmierci za męża wyjście matki nie zmienia w uznanem po ów czas prawie swojszczyzny dzieci. (Orzeczn. Tryb. admin. z 18 września 1884 r. l. 2048. Budw. 2216.)

58. Skonstatowane nieprawidłowości w akcie wyborczym, które nie uwłaczają wynikowi wyboru, nie muszą bezwarunkowo pociągać za sobą unieważnienie wyboru (Orzeczenie Tryb. admin. z 19 września 1884 r. l. 2057. — Budw. 2220).

59 [Do §§. 18. 19. ust. o swojszcz. z 3. grudnia 1863 r. N. 105 dz. pr. p.]. Zażalenie gminy P. przeciw zarządzonemu z §§ 18 i 19 ustępu 3 ust. o swojszcz. przydzieleniu przybłądy Mateusza D do gminy P., odrzucono. — gdyż przynależności nieślubnej matki, jego według aktów nie można było wysledzić. Musiano go przeto po myśli § 18 ust. o swojszcz. uznać za przybłądę (heimatlos), a przeto przydzielić go do jakiej gminy; a gdy ani oddanie go do wojska, ani też dobrowolne doń wstąpienie nigdy nie miało miejsca (§. 19 l. 1 lit. c), a również nie da się wykazać nieprzymusowy pobyt jego przez pół roku w jakiegokolwiek gminie austr. (§ 19 l. 2 lit. a), przeto po myśli §. 18 l. 3 lit. c. li tylko do gminy P. w której się urodził można go było przydzielić. Zarzut, że przepis §. 19 l. 3 nie może być zastosowanym, gdy, jak tutaj urodzenie w gminie nie li tylko przy sposobności przejazdu matki, w podróży będącej, nastąpiło, nie znajduje poparcia w brzmieniu ustawy; owszem z następnych postanowień o podrzutkach i wychowancach publicznych zakładów podrzutków, jak też z §. 19 ustępu 4. jawnem jest, że przy zastosowaniu §. 19 l. 3 nie rozchodzi się wcale o jaki bliższy stosunek do miejsca w tych przepisach oznaczonego, że więc tam, gdzie się postępuje według 1. ustępu §. 19 alin. 3, li tylko rodzaj i miejsce urodzin rozstrzyga (Orz. Tryb. administr. z 25 września 1884 r. l. 1513. — Budw. 2229).

Sprawy poczt i telegrafów.

Instrukcja dla Dyrekcji poczt i telegrafów

Dziennik rozp. dla poczt i telegr. zawiera w N. 18. z r. 1885 instrukcją dla Dyrekcji poczt i telegrafów, która dnia 1go kwietnia r. b. weszła w życie. — Według tejże dla zarządu połączonej służby poczt i telegrafów w poszczególnych krajach w Radzie pań. reprezentowanych istnieją władze rządowe noszące nazwę: „C. k. Dyrekcja poczt i telegrafów“ i w następujących miejscach mają swe siedziby urzędowe: w Bernie dla Morawy i Szlązka, w Czerniowcach dla Bukowiny, w Gracu dla Styrii i Karyntji, w Insbruku dla Tyrolu i Vorarlbergu, we Lwowie dla Galicji, w Linacu dla wyższej Austrii i Salcburgu, w Pradze dla Czech, w Tryeście dla Krainy i Połbrzeża, w Wiedniu dla Niższej Austrii, i w Zarze dla Dalmacji. (§. 1.) — Dyrekcje poczt i telegrafów wraz z wszelkimi swymi organami i zakładami podlegają c. k. Ministerstwu handlu w Wiedniu, które ich działość nadzoruje (§. 2) — Dyrekcje p. i tel. pozostają z innymi władzami krajowymi w stosunku równorzędnym i w ruchu urzędowym wprost znoszą się z nimi i z resztą urzędów i ciał administracyjnych

(§. 3.). — Każdej Dyrekcji p. i tel. są podporządkowane osoby i zakłady które w jej okręgu wykonanie służby pocztowej i telegrafów mają sobie przeznaczonem, o ile takowe nie podlegają wprost ministerstwu handlu, lub nie są osobnem zarządzeniem innej Dyrekcji przydzielone. Prócz odnośnych krajowych zakładów pocztowych i telegrafów, podlegają nadto: a) Dyrekcji poczt i tel. w Tryeście: austr. urzędy pocztowe w Aleksandrii, Bajrucie, Jaffie, Janinie i Jerosolimie, niemniej ekspedycje pocztowe austr. węg. Lloyd'a w Caipha, Durazzo, Candji, Canej, Leros, Prevesa, Retimo, Rhodus, San Giovanni di Medua, Santi-Quaranta, Tschesme (Scio), Valona i Vathi (reszta austr. zakładów pocztowych w Orjencie: Adrjanopol, Cavalla, Konstantynopol, Dardanele, Dede-Agatseh, Gallipoli, Juboli, Kerasunde, Lagos, Metelin, Filipopol, Sauika, Samzu, Smyrna, Tenedos, Trapezunt, podlegają nadzorowi poselskiego urzędu pocztowego w Konstantynopolu); Dyrekcji p. i tel. w Insbruku zakłady poczt i tel. w księstwie Lichtenstein (§. 5).

STOWARZYSZENIA.

Towarzystwo prawnicze w Kosowie.

Sprawozdanie z 35-go ogólnego zebrania „Kosowskiego Towarzystwa prawniczego“, odbytego w Kosowie dnia 28. marca 1885.

Posiedzenie odbyło się początkowo pod przewodnictwem Prezesa Towarzystwa, p. Dra Wursta, ku końcowi pod przewodnictwem zastępcy prezesa, p. Mandyczewskiego, przy udziale piętnastu członków z Kosowa, Kut i Wiźnicy.

Po odczytaniu i przyjęciu protokołu z poprzedniego posiedzenia poświęcił przewodniczący wspomnienie pośmiertne zmarłemu członkowi Towarzystwa, ś. p. Wacławowi Głazewskiemu, którego pamięć uczciło zgromadzenie przez powstanie.

Następnie przyjęto sprawozdanie z czynności Wydziału w lutym i marcu 1885.

Przed przystąpieniem do porządku dziennego zwrócił przewodniczący uwagę zgromadzonych na artykuł „Urzędnika i Prawnika“, zamieszczony w Nrze 3 tego pisma, z roku bieżącego, a zawierający uwagi o trzeciej rezolucji, uchwalonej na posiedzeniu Towarzystwa prawniczego z dnia 24 stycznia 1885

Z porządku dziennego zdawał p. Dr. Wurst sprawę z ustaw i rozporządzeń, ogłoszonych w styczniu i lutym 1885. jakoteż z ogłoszonych przez c. k. Ministerstwo w tym czasie orzeczeń najwyższego Trybunału.

Kwestje prawne, umieszczone na 3 i 5 miejscu porządku dziennego, z powodu przeszczodzenia referenta nie przyszły pod obrady. Natomiast przedstawił p. Grabski zgromadzonym kwestję, postawioną na 4. miejscu porządku dziennego: „Czy dopuszczalny jest nakaz rumacji w myśl §. 11 ces. rozp. z 16. listopada 1858 l. 213 dz. u. p. wtenczas, jeżeli umowa dzierżawna, w której czas dzierżawy wyraźnie był oznaczony następnie milcząc została przydłużoną?“ Referent stanął w obronie twierdzącego rozwiązania powyższej kwestji, a w bardzo ożywionej dyskusji wzięli udział pp. Manasterski, Roszkiewicz, Dr. Wilkowski, Mandyczewski, Kohmann i Dorundiak

W końcu uchwalono na wniosek sprawozdawcy rezolucję następującej treści: „Nakaz rumacji w myśl §. 11 ces. rozp. z 16. listopada 1858 l. 213 dz. u. p. dopuszczalny jest także wtenczas, jeżeli umowa dzierżawna, w której czas dzierżawy wyraźnie był oznaczony, a która nie zawierała zastrzeżenia wypowiedzenia, następnie milcząc została przedłużoną“.

Ostatecznie debatowano nad wypadkami praktycznymi przedstawionymi przez p. Mandyczewskiego.

Z Wydziału Towarzystwa prawniczego
Kosów dnia 28 marca 1885.

Prezes: Dr. Wurst. — Z Wydziału: Dr. Wilkowski.

WIADOMOŚCI POTOCZNE.

Nowe państwo Kongo, któremu udzieleno przyznano i granice oznaczono na konferencji berlińskiej, ma blisko 2,300.000 kilometrów kwadratowych, jest zatem więcej niż sześć razy większe od Austro Węgier, a pięć razy większe od całego cesarstwa niemieckiego. Dwie trzecie części tego olbrzymiego obszaru są nader urodzajne. Jeziora według dotychczasowego pomiaru zajmują 120.000 kilometr. kw., a więc prawie tyle jak Galicja z Czechami razem. Główna rzeka Kongo w wielu miejscach płynie nadzwyczaj szerokim korytem i tak n. p. między świeżo założonemi osadami Leopoldville a Brazzaville rozlewa się w przestrzeni trzy razy większej niż całe jezioro Genewskie. Cały bieg Konga jest spławny, oprócz na przestrzeni blisko 220 kilometrów długiej, poniżej osady Stanley-Pols, z powodu licznych wodospadów. Wzdłuż tej przestrzeni zamierza Stanley, mianowany generalnym gubernatorem tego państwa z poręki króla belgijskiego, wybudować kolej żelazną. Oprócz głównej rzeki są i pobożne spławne na przestrzeni 6000 kilometrów.

Liczbę ludności podają na 30 milionów, z czego przynajmniej czwarta część weszła już w związki handlowe z licznymi osadami europejskimi, które tak pozakładano, aby ludność miejscowa nawet ze stron dalszych miała dogodny przystęp.

Produkt krajowy są: oliwa, żywice, guma, miedź, kość słoniowa różne barwki, skóry, drzewo, a szczególnie mahoń. Obfitość drzewa jest tak wielką, że Stanley masę drzewa w samej okolicy przy stacji Lukolela ceni na 20 milionów stóp kubicznych. Większa część państwa Kongo jest jeszcze lasem dziewiczym, prawdziwie rajem dla myśliwego, bo kraj roi się od zwierzyni, jak słonie, lwy, bawoły, nosorożce, antylopy, rysie itp. Pszenica i ryż udają się wspaniale bez wielkiego zachodu.

Mieszkańcy byli z początku bardzo trwożliwi, jednak teraz oswoili się i weszli w stosunki z przybyszami. Przedmiotem handlu są artykuły europejskie: towary bawełniane, koca, wyroby garncarskie, broń, proch, wyroby żelazne, tanie świecidełka i t. p. Wartość całego handlu ma dotąd wynosić już rocznie około 600 milionów marek Główne osady są: Barana, Vivi, Leopoldville i Aequatorstation, są one zarazem stolicami czterech gubernatorów. Barana jest portem dawniejszym, bardzo uczęszczanym. Vivi założył Stanley r. 1880; tu rezydowali dotąd niezależni urzędnicy państwa; Leopoldville powstało r. 1881, a Aequatorstation r. 1883.

Młode państwo stara się już o własne

wojsko dla utrzymania porządku. Wojsko to składa się z krajowców pod komendą oficerów europejskich. Jazdy nie ma, bo owady tamtejsze gorsze od szerszeni nie dopuszczają chowu koni, ale w miarę uprawy ziemi spodziewają się, że ta plaga nastąpi.

Rozmaite żony. Kto się żeni z miłości, dostaje żonę; kto się żeni dla pieniędzy, panią; kto wreszcie żeni się dla stanowiska w towarzystwie, dostaje damę. Żona będzie cię kochać, pani poważać, dama znosić. Żona masz dla siebie, panią dla domu i przyjaciół, damę dla świata. Żona będzie się z tobą zgadzać, pani będzie cię za nos wodzić, dama nie będzie się wcale o ciebie troszczyć. Żona starać się będzie o twoje gospodarstwo, pani o twój dom, dama o zewnętrzny szyk. Kiedy zachorujesz, żona będzie cię pielegnować, pani będzie cię odwiedzać, a dama dowiadywać o twoje zdrowie. Żona będzie podzielać twoje troski, pani twoje pieniądze, a dama twoje długi. Gdy umrzesz, żona będzie cię oplakiwać, pani żałować, a dama wdzieje żałobę.

WIADOMOŚCI URZĘDOWE.

(Z urzęd. „Gaz. lw.“ po dzień 5. kwietnia 1885 r.)

Opróżnione posady: Sekretarza przy magistracie miasta Rzeszowa — podania do naczelnictwa gminy m. Rzeszowa, do 15 maja r. b. (72). — Starszego zarządcy urzędu poczt. w Stanisławowie — podania do Dyrekcji poczt. i telegraf. we Lwowie do trzech tygodni od

daty 29. marca r. b. (74). — Prokuratora państwa przy sądzie obw. w Brzeżanach — podania do Ministerstwa sprawiedliwości do 14. kwietnia r. b. (75). — Adjunkta kancel. przy sądzie obw. w Tarnopolu — podania do Prezydym sądu obw. w Tarnopolu — do 15 kwietnia r. b. (75).

Mianowania: Józef Gorączka i Jan Petryk praktykanci sąd, auskultantami w okręgu sądu kraj wyższ w Krakowie. — Teofil Ukraini kontrolor i Alojzy Bizub asystent — pierwszy zarządcą, drugi kontrolorem przy magazynie tytoniu i stempli we Lwowie — W etacie zarządców salinarnych w Galicji i Bukowinie; Gustaw Flechner zarządcą górniczy i hutniczy, zarządcą salin. i naczelnikiem zarządu salin. w Łęczynie i Ernest Felseis konceptista skarb. dla spraw salin, zarządcą górnicz. i hutnicz w Dolinie. — Kontrolorzy podatk: Antoni Szablowski, Franciszek Praszalowiec i Sabin Lewicki, poborcami podatk. — Adjunkci podatkowi: Franciszek Werner, Jan Stebnicki, Zygmunt Jastrzębski, Michał Mlynarkiewicz, Dominik Kilarski i Michał Gadolewski, kontrolorami podatk. — Praktykanci podatk: Piotr Zając, Adam Stermarowicz, Teodor Mironiuk, Stanisław Zalas, Gustaw Strigl, Szczepan Iwaszkiewicz, J. Hebenstreit, adjunktami podatk.

Wyszczególnienia: Konstancy Skwirczyński Dyrektor urzędów pomocn. przy krakowskim sądzie kraj., z powodu przeniesienia na własną prośbę w stan stałego spoczynku, tytuł radcy cesarskiego. — Józef Braunseis starszy inżynier galic. Namiestnictwa, złoty krzyż zasługi z koroną.

Oryginalne
Singera maszyny
do szycia

na spłatę ratami
G. Neidlinger
Lwów ul. Kopernika I. 2.

Podróżujący akwizytorowie.
„Pierwsze ogólne Stowarzyszenie urzędników austr. węg. monarchji“ znajduje się w położeniu zatrudnić dla działu ubezpieczeń na życie jeszcze kilku podróżujących akwizytorów. Pisemne oferty należy nadesłać do „Centralnego Zarządu stowarzyszenia urzędników w Wiedniu“, IX. Kolingasse 17.

Nr. 6415.

OBWIESZCZENIE

Pierwszego ogólnego austr. Stowarzyszenia Urzędników austro-węg. Monarchji.

Dwudzieste zwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się

w Sobotę dnia 9. Maja 1885 r. o 4. godzinie popołudniu
w wielkiej sali ces. Akademji umiejętności w Wiedniu I. Universitaetsplatz Nr. 2

PORZĄDEK DZIENNY:

1. Sprawozdanie Rady zawiadowczej o czynnościach r. 1885.
2. Sprawozdanie rewizyjne z wnioskiem wydziału nadzorującego i uchwała na nie.
3. Uchwała nad wnioskiem 34. członków Stowarzyszenia z Szolnoku względem dotacji funduszu naukowego.
4. Decyzja co do użycia nadwyżki z obrotu.
5. Wybory uzupełniające do Rady zawiadowczej i do wydziału nadzorującego.

Prawo głosu i wyboru przysługują każdemu członkowi stowarzyszenia, który należał już doń z końcem ostatniego roku obrotowego (§. 12. stat.)

Do udziału w Walnem Zgromadzeniu służą karty wstępu. Członkowie stowarzyszenia, którzy chcą wziąć udział w Walnem Zgromadzeniu lub dać się na niem przez pełnomocnika zastąpić, winni celem wydania im kart wstępu zgłosić się u zarządu centralnego czy to wprost czy też za pośrednictwem oddziału miejscowego do którego należą.

Członkom przysługują prawo, przeniesienia swych głosów przez pełnomocnictwo na kogo innego, jednak li tylko na członków. Nie wolno jednak łączyć w jednej osobie więcej niż 10 głosów.

Co do sposobu postępowania przy udzielaniu i przyjmowaniu pełnomocnictw i przy wykonywaniu prawa wyboru na Walnem Zgromadzeniu obowiązują postanowienia zamieszczone na odwrotnej stronie kart wstępu.

Sprawozdanie rachunkowe i bilans na r. 1884 wyda Członkom na żądanie Zarząd centralny w Wiedniu (IX Kolingasse 17.) na ośm dni przed Walnem Zgromadzeniem.

Chcąc Członkom Stowarzyszenia w różnych częściach Monarchji mieszkającym ułatwić wzięcie udziału w Walnem Zgromadzeniu, odnieśliśmy się do zarządów wszystkich większych kolei i do zarządu towarzystwa żeglugi parowej na Dunaju, względem wydawania kart jazdy II. i III. klasy o cenach niższych za okazaniem kart należności do stowarzyszenia i specjalnych kart legitymacyjnych.

P. T. Członkowie, którzyby chcieli z tego korzystać, zechcą oznajmić to zaraz centralnemu zarządowi stowarzyszenia w Wiedniu, lub właściwym wydziałom miejscowym, iżby rzeczony karty legitymacyjne mogły zaraz być wystawione i nadesłane. Bliższe postanowienia w tym względzie zawierają bieżące ogłoszenia w czasopiśmie stowarzyszenia (Beamten-Zeitung).

Wiedeń 28. marca 1885 r.

Za Radę zawiadowczą ogólnego Stowarzyszenia Urzędników austro-węgierskiej Monarchji

Prezydent:

C. F. Fefdmann Ritter von Norwill m. p.